

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Został ustanowiony nowelą konstytucyjną 26 marca 1982r

Ustawa o TK została uchwalona 29 kwietnia 1985r

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY jest organem władzy sądowniczej, choć nie jest sądem w rozumieniu konstytucji. Działa na **zasadzie niezależności**. Jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej.

W SKŁAD TK WCHODZI

15 sędziów wybieranych przez sejm na 9 letnią kadencję

Sędziowie wybierani są indywidualnie. Stanowisko sędziego może zajmować osoba, która ma kwalifikacje do zajmowania stanowiska sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego NSA.

Kandydatów na sędziów może przedstawić **prezydium sejmu lub grupa co najmniej 50 posłów**.

Wybór następuje **bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów**. Sędzia TK może sprawować funkcję tylko jeden raz.

Status sędziego TK jest ukształtowany analogicznie, jak status sędziego Sądu Najwyższego.

Sędziom przysługuje **immunitet**, obowiązuje zasada **apolityczności**.

ORGANAMI TK SĄ

Zgromadzenie ogólne oraz prezes Trybunału

W skład zgromadzenia wchodzi wszyscy sędziowie Trybunału a dla prawomocności jego uchwał konieczna jest obecność przynajmniej 10 jego sędziów.

Prezes Trybunału reprezentuje TK z zewnątrz oraz dokonuje czynności związane z bieżącym jego funkcjonowaniem. Prezesa i wice-prezesa powołuje prezydent RP z pośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne(dwóch na każde stanowisko)

FUNKCJE TK

1. Kontrola norm (czyli orzekanie o zgodności aktów normatywnych z aktami wyższego rzędu)
2. Orzekanie o skargach konstytucyjnych
3. Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa
4. Orzekanie o zgodności z konstytucją celów lub działalności partii politycznych
5. Rozstrzyganie o zaistnieniu tymczasowej przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta

Ad1)

Kontrola norm polega na orzekaniu o hierarchicznej zgodności aktów normatywnych niższego rzędu z aktami normatywnymi wyższego rzędu (i eliminacja aktów niższego rzędu w przypadku braku tej zgodności)

Kontrola norm ma w zasadzie charakter następczy. Dotyczy, bowiem aktów prawnych już obowiązujących.

Tylko wyjątkowo kontrola może przybrać charakter prewencyjny a jedynym podmiotem uprawnionym w tym zakresie jest Prezydent (dotyczy ustaw już uchwalonych przedstawionych Prezydentowi do podpisu, oraz umów międzynarodowych przedstawionych Prezydentowi do ratyfikacji)

1. Kontrola następcza dotyczy ustaw, co do ich zgodności z konstytucją i umowami międzynarodowymi ratyfikowanymi w trybie dużej ratyfikacji.
2. Umowy między narodowe, jeżeli chodzi o zgodność z konstytucją.
3. Inne przepisy prawa wydawane przez Centralne Organy Państwowe w zakresie ich zgodności z konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami.

Punktem odniesienia kontroli jest przede wszystkim konstytucja. Należy jednak zaznaczyć, że nie chodzi jedynie o tekst pisany, ale o zasady i wartości wyrażone w konstytucji.

Kontrola zgodności jest dokonywana w oparciu o 3 kryteria

1. **Zgodność materialna**

Badana jest treściowa zgodność regulacji zawartej w akcie niższym z regulacjami zawartymi w akcie wyższego rzędu

2. **Zgodność proceduralna**

Badane jest dochowanie trybu wymaganego przepisami prawa do wydania aktu lub zawarcia i ratyfikacji umowy

3. **Zgodność kompetencyjna**

Trybunał bada czy organ wydający ten akt miał do tego kompetencje.

Inicjatywa kontroli może przybrać 2 formy

Inicjatywy konkretnej, (czyli pytań prawnych)

Inicjatywy abstrakcyjnej, (czyli wniosków)

Inicjatywa konkretna musi być związana z konkretną sprawą zawisłą przed sądami. Jeżeli w trakcie rozpatrywania sprawy pojawi się wątpliwość, co do zgodności z konstytucją określonego przepisu prawnego, który ma się stać podstawą rozstrzygnięcia sądowego, wówczas sąd może przedstawić Trybunałowi konkretne pytania. Uprawnienie to może być realizowane na każdym etapie postępowania sądowego.

Inicjatywa abstrakcji jest podejmowana w oderwaniu od konkretnego przypadku

Legitymacja ogólna, czyli prawo do zakwestionowania każdego aktu normatywnego przysługuje:

- Prezydentowi
- Marszałkowi Sejmu, Senatu
- Pierwszemu Prezesowi SM
- Prezesowi NSA
- Prokuratorowi Generalnemu
- Prezesowi NIK
- Rzecznikowi Praw Obywatelskich
- a także grupom 50 posłów lub 30 senatorów

Legitymacja szczególna oznacza prawo kwestionowania takich aktów które dotyczą spraw objętych zakresem działania wnioskodawcy
Przysługują:

- Krajowej Radzie Sądownictwa(w zakresie spraw dotyczących niezależności sądów, niezawisłości sędziów)
- organów stanowiących organy samorządu terytorialnego (rada gminy, rada powiatu, sejmik wojewódzki)

- ogólnokrajowym organom związków zawodowych, oraz ogólnokrajowym władzom organizacji pracodawców i organizacji zawodowych
- kościołom i związkom wyznaniowym

Orzeczenia TK mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Nie istnieje żadna droga odwołania się od orzeczenia, a orzeczenie jest wiążące dla wszystkich adresatów.

Orzeczenia zapadają w formie wyroków i podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym był ogłoszony dany akt normatywny. Uznanie niezgodności aktu powoduje utratę mocy wiążącej danego aktu.

Orzeczenie TK wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. TK może jednak określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin jednak nie może przekroczyć 18 miesięcy, jeżeli chodzi o ustawę. Gdy chodzi o inny akt normatywny 12 miesięcy.

W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nieprzewidzianymi w ustawie budżetowej trybunał określa termin daty obowiązującej po zapoznaniu się z opiniom RM

Ad 2

SKARGA KONSTITUCYJNA

Jest to szczególny środek prawny pozwalający podmiotom prawa na zwrócenie się do TK o zweryfikowanie ostatecznych rozstrzygnięć władz publicznych naruszających konstytucyjne prawa i wolności.

Podstawowe cechy skargi

1. Ma charakter incydentalny-czyli związana jest z konkretnym przypadkiem
2. Ograniczenie skargi tylko do naruszeń praw i wolności o konstytucyjnym charakterze
3. Ma charakter subsydialny (pomocniczy) – możliwe jest jej wniesienie dopiero po wyczerpaniu innych środków zaskarżenia
4. Rozstrzygnięcia sądu konstytucyjnego wiążą wszystkie organy państwowe.

Prawo do złożenia skargi przysługuje każdemu czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone.

Naruszenie praw skarżącego musi nastąpić w związku z orzeczeniem sądu lub organu administracji publicznej. Orzeczenie to musi mieć charakter orzeczenia ostatecznego. Przedmiotem skargi może być tylko zarzut niezgodności z konstytucją aktu

normatywnego na podstawie, którego zostało wydane orzeczenie.

Wniesienie skargi jest dopuszczalne w terminie 3 miesięcy od doręczenia ostatecznej decyzji czy prawomocnego wyroku skarga musi być sporządzona i wniesiona przez adwokata lub radcę prawnego.